

Extractes de l'article d'En XAVIER VEGA «Terres de l'Ebre, frontera o frontissa?»
a la *Revista de la Càtedra sobre Diversitat Social* de la Universitat Pompeu Fabra, núm 8, novembre 2015

La Batalla de l'Ebre, genocidi contra els joves catalans fossin republicans o carlins (i, malgrat que aquí no es menciona, fins i tot de la “División Azul”)

Hi ha un abans i un després per al Principat quan Franco travessa l'Ebre, i el general n'és plenament conscient. Abans del 16 de novembre de 1938 comanda l'*Ejército de Liberación Nacional* que, un cop a la riba dreta, passa a denominar-se *Ejército de Ocupación de Cataluña*. És un detall que no s'ha remarcat prou, tot i la seva innegable rellevància històrica i política, perquè la *liberación* es refereix al propi país, mentre que l'*ocupación* implica la incursió en terra estrangera. (...)

Encara hi ha un altre fet que considero que cal estudiar amb més deteniment i que torna a situar l'Ebre com a epicentre de la catalanitat: la qüestió de fins a quin punt no hi hagué una voluntat latent o manifesta, no només entre els franquistes, sinó també entre les autoritats republicanes espanyoles, de practicar una mena de genocidi encobert amb el reclutament de la Lleua del Biberó, els adolescents catalans que Negrín i Rojo van enviar al front com a carn de canó. Sense tenir l'edat, l'entrenament, ni l'experiència per creuar l'Ebre, van resistir una terrible tempesta de foc al costat dels veterans de les Brigades Internacionals i del Vè Regiment de Modesto. Josep Maria Ballarín, que va pertànyer a la lleua, tot i que no va participar a l'Ebre, feia aquesta reflexió, recentment: “No s'hi val només a demonitzar Franco. Està bé que ho fem, només faltaria, però també hem de parlar de la República, de les nostres esquerres, que van fer una batalla de desgast i de trinxeres en una guerra que no podíem guanyar. En Líster, afusellant nois que no trobaven la seva companyia... Nois de disset i divuit anys, com jo, que no sabíem ni agafar un fusell. En Negrín i el general Rojo, perden el nord... Com diantre ens van posar en aquella ratera?. Com diantre van permetre això les autoritats de la República?. Aquesta és la pregunta” (25).

El sacrifici del Terç de Montserrat, els carlins catalans que lluitaven al costat de Franco, també entra en aquest apartat de les preguntes que es responen amb la pròpia enunciació. Recordem el lloc, Vilalba dels Arcs, la data, el 19 d'agost de 1938, i l'hora, les 12 del migdia. El Terç de Montserrat sortia de Quatre Camins per atacar les posicions republicanes de Punta Targa, en una acció temerària que havia de rebre el suport dels batallons de Bailén i Ceuta. Misteriosament, l'ajut no va arribar i els requetés catalans van avançar al descobert sota una pluja de foc de les metralladores, mentre entonaven el *Virolai*. El balanç de baixes va ser de 58 morts i 170 ferits, que a la pràctica suposava la desaparició d'aquella unitat de combat. Un oficial de Falset del bàndol republicà, Josep Portal Espluga, va tenir un insòlit gest humanitari enmig d'aquell infern: oferir una treva de quatre hores per tal que les forces del Terç retiressin els morts i els ferits (26).

Durant dècades el silenci va acompanyar els morts i la destrucció. El règim nacionalcatòlic va intentar fer oblidar la voluntat d'extermini que evidència l'estratègia de Franco que, assegut al Coll del Moro, contemplava rutinàriament l'espectacle del foc de l'artilleria, l'aviació i els assalts de infanteria, combinats un cop i un altre cop, fins que no hi restava ningú, a les trinxeres republicanes. Hitler i Mussolini no entenien que amb la seva manifesta superioritat de tropes i amb l'armament que li subministraven no acabés de guanyar la batalla. Senzillament no entenien que el seu aliat no volia vençuts: només volia cadàvers. I els cadàvers es van escampar i es van abandonar als corbs, al sol i a la pluja, mentre tothom mirava cap a un altre costat.

25 BALLARÍN, Josep M.: Pròleg, a MONTELLÀ, Assumpta: *115 dies a l'Ebre. El sacrifici de la Lleua del Biberó*. Ara Llibres, Barcelona, 2014, pp. 13-14. Es tracta d'una de les darreres aproximacions a la Batalla de l'Ebre. Té el valor documental de recollir els testimoniatges de diversos “biberons”. La bibliografia sobre la batalla de l'Ebre compta amb centenars de milers de llibres i articles, atesa la seva forta càrrega simbòlica. Són molt recomanables les obres següents: la clàssica del Tinent Coronel Tagüeña: TAGÜEÑA LACORTE, Manuel: *Testimonio de dos guerras*. Planeta – DeAgostini, 2005; la de TORRES, Estanislau: *La batalla de l'Ebre i la caiguda de Barcelona*. Pagès editor, Lleida, 1999, i les dues aportacions de Josep Sánchez Cervelló: *Conflicte i violència a l'Ebre* i *La batalla de l'Ebre. Un riu de sang*, aquesta darrera amb la col·laboració de Pere Clua Micola. Entre les darreres aportacions hispàniques, hi ha una obra absolutament repudiable pel seu baix perfil intel·lectual i el seu sectarisme catalanòfob: REVERTÉ, Jorge M.: *La batalla del Ebro*, Crítica, Barcelona, 2003.

26 SÁNCHEZ CERVELLÓ, J; CLUA MICOLA, Pere: *La Batalla de l'Ebre. Un riu de sang*, COMEBE, Gandesa, 2005, p. 51. El comissari Portal moriria dos dies després en la defensa de Puig Gaeta.